

24 Cathedral Road / Heol y Gadeirlan
Cardiff / Caerdydd
CF11 9LJ
Tel / Ffôn: 029 20 320500
Fax / Ffacs: 029 20 320600
Email / Ebst: wales@wao.gov.uk
www.wao.gov.uk

Y Cyngorydd Ieuan Williams
Arweinydd
Cyngor Sir Ynys Môn
Swyddfeydd y Cyngor
Llangefni
Ynys Môn
LL77 7TW

Cyfeirnod C14231
Dyddiad 28 Tachwedd
2014
Tudalennau 1 o 3

Annwyl Gyngorydd Williams

Llythyr Archwilio Blynyddol - Cyngor Sir Ynys Môn 2013-14

Mae'r llythyr hwn yn crynhoi'r prif negeseuon sy'n deillio o'm cyfrifoldebau statudol o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 fel Archwilydd Penodedig a'm cyfrifoldebau adrodd o dan y Cod Ymarfer Archwilio.

Cydymffurfiodd y Cyngor â'i gyfrifoldebau yn ymwneud ag adroddiadau ariannol a defnyddio adnoddau.

Cyfrifoldeb y Cyngor yw:

- rhoi systemau rheolaeth fewnol ar waith i sicrhau rheoleidd-dra a chyfreithlondeb trafodion a sicrhau bod ei asedau'n ddiogel;
- cadw cofnodion cyfrifyddu cywir;
- paratoi Datganiad Cyfrifon yn unol â gofynion perthnasol; a
- sefydlu ac adolygu'n barhaus drefniadau priodol i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran ei ddefnydd o adnoddau.

Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 yn ei gwneud yn ofynnol i mi:

- roi barn archwilio ar y datganiadau cyfrifyddu;
- adolygu trefniadau'r Cyngor i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran ei ddefnydd o adnoddau; a
- rhoi tystysgrif yn cadarnhau fy mod wedi cwblhau'r broses o archwilio'r cyfrifon.

Mae awdurdodau lleol yng Nghymru yn paratoi eu datganiadau cyfrifyddu yn unol â gofynion Cod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig. Mae'r cod hwn yn seiliedig ar Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol. Ar 30 Medi 2014, rhoddais farn archwilio ddiamedig ar y datganiadau cyfrifyddu, gan gadarnhau eu bod yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa a thrafodion ariannol y Cyngor. Mae fy adroddiad wedi'i gynnwys yn y Datganiad Cyfrifon. Nodwyd y materion allweddol a oedd yn deillio o'r archwiliad o gyfrifon i aelodau'r Pwyllgor Archwilio yn fy adroddiad ar yr Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol ar 23 Medi 2014.

O ganlyniad i ymadawriad y cyfrifydd a baratodd Ddatganiad Cyfrifon y flwyddyn flaenorol ym mis Chwefror ac absenoldeb ac ymadawriad dilynol y swyddog Adran 151 blaenorol ym mis Ebrill, rhoddwyd cryn bwysau ar y tîm cyllid i lunio drafft o'r Datganiad Cyfrifon a oedd yn cydymffurfio â Chod CIPFA.

Nodais ddau gamddatganiad perthnasol yn ystod y gwaith maes archwilio, sef £3.7m a £10.1m mewn perthynas â darpariaethau Cyflog Cyfartal a phrisio asedau sefydlog yn y drefn honno. Er na chafodd y camddatganiadau hyn unrhyw effaith ar falans Cronfa'r Cyngor, cafodd y darpariaethau eu gorddatgan mewn ffordd berthnasol a'r asedau sefydlog eu tanddatgan yn berthnasol yn y cyfrifon drafft a gyflwynwyd i'r tîm archwilio. Nodwyd gwallau amherthnasol eraill hefyd. Gallai'r materion hyn fod wedi cael eu nodi drwy adolygiad manylach wrth baratoi'r cyfrifon.

Mae gennyf bryderon o hyd ynghylch y ddibyniaeth ar staff dros dro o fewn y tîm cyllid. Mae'n hanfodol bod trefniadau yn cael eu rhoi ar waith cyn gynted â phosibl er mwyn sicrhau bod gan y tîm cyllid ddigon o adnoddau medrus, priodol yn y dyfodol.

Rwy'n fodlon bod gan y Cyngor drefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran ei ddefnydd o adnoddau

Mae fy ystyriaeth o drefniadau'r Cyngor i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wedi bod yn seiliedig ar y gwaith archwilio a wnaed ar y cyfrifon ac rwyf hefyd wedi dibynnu ar y gwaith a gwblhawyd fel rhan o'r Asesiad Gwella o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009. Bydd yr Archwilydd Cyffredinol yn tynnu sylw at y meysydd lle nad yw effeithiolrwydd y trefniadau hyn wedi'u profi eto neu lle y gellid gwneud gwelliannau pan fydd yn cyhoeddi ei Adroddiad Gwella Blynyddol.

Hoffwn dynnu sylw at y meysydd penodol canlynol yn y llythyr hwn:

Mae'r rhagolwg ariannol i'r Cyngor yn parhau i fod yn heriol ac mae trefniadau cynllunio a monitro ariannol ar waith i nodi'r bwlch ariannu a hwyluso'r arbedion sy'n ofynnol. Bydd angen gwneud penderfyniadau anodd unwaith eto i sicrhau'r arbedion sy'n ofynnol ar sail gynaliadwy.

Roedd gan y Cyngor drefniadau rhesymol ar waith ar gyfer cynhyrchu a chyflwyno ei hawliadau grant ar gyfer 2013/14, ond mae lle i wella. Roedd 62% o'r hawliadau grant a ardystiwyd gan PwC o ran 2012/13 yn destun llythyr amodi (38% yn 2011/12). Cyflwynodd y Cyngor 38% o'r hawliadau grant ar ôl y terfyn amser ar gyfer eu cyflwyno, o gymharu â 39% ar gyfer 2011/12. Bydd adroddiad manylach ar fy ngwaith ardystio grantiau o ran 2013/14 yn dilyn yn 2015 unwaith y bydd rhaglen waith ardystio eleni wedi'i chwblhau.

Cyhoeddais dystysgrif yn cadarnhau bod yr archwiliad o'r cyfrifon wedi'i gwblhau ar 30 Medi 2014.

Ar hyn o bryd, disgwylir i'r ffi archwilio ariannol ar gyfer 2013/14 fod yn uwch na'r ffi y cytunwyd arni a nodwyd yn yr Amlinelliad Archwilio Blynyddol oherwydd y gwaith ychwanegol sy'n ofynnol mewn sawl maes ar gyfer yr archwiliad o'r cyfrifon, gan gynnwys y rhwymedigaeth pensiwn, darparu ar gyfer cyflog cyfartal, a llunio'r drafft terfynol o'r Datganiad Cyfrifon.

Yn gywir

Lynn Pamment
Dros ac ar ran yr Archwilydd Penodedig